POSELSTVÍ PAPEŽE JANA PAVLA II.
K XXVIII. SVĚTOVÉMU DNI
SOCIÁLNÍCH SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ
15. KVĚTNA 1994

„Televize a rodina: kritéria zdravých zvyklostí jejího sledování“

Milí bratři a milé sestry!

V posledních desetiletích se televize stala vedoucím článkem revoluce sdělovacích prostředků, které hluboce ovlivnily život. Dnes je televize hlavním zdrojem zpráv, informací a zábavy nesmírného počtu rodin, vzorem jejich postojů a mínění, i modelem chování.

Televize může život rodin obohatit. Může členy rodiny přivést úžeji dohromady, posílit jejich solidaritu a společenství s jinými rodinami. Může rozšířit nejen jejich všeobecné, ale i náboženské vzdělání tím, že jim umožní slyšet slovo Boží, posilovat jejich náboženskou identitu a upevňovat jejich mravní a duchovní život.

Televize může být také rodinnému životu škodlivá: šířením nízkých hodnot a modelů chování; prezentací pornografie a drastickým líčením hrubého násilí; propagací mravního relativismu a náboženského skepticismu; deformovaným výkladem skutečností, manipulovaným líčením aktuálních událostí a otázek; vykořisťovatelskými reklamami, které vyvolávají nízké instinkty a velebí falešné životní názory, jež tvoří zábranu k uskutečnění vzájemné úcty, spravedlnosti a míru.

Dokonce i tehdy, když televizní programy nejsou mravně závadné, může televize přesto na rodinu negativně působit. Může členy rodiny izolovat do soukromého světa a odtahovat je od pravých mezilidských vztahů. Může i rodinu roztrhnout, přičemž odcizí rodiče dětem a děti rodičům.

Protože mravní a duchovní obnova lidské rodiny jako celku musí být zakotvena v opravdové obnově jednotlivých rodin, stává se aktuálním téma Světového dne sociálních sdělovacích prostředků 1994 „Televize a rodina: kritéria zdravých zvyklostí jejího sledování.“ Hodí se to zvláště v tomto Roce rodiny, kdy celý svět hledá cesty k posílení rodinného života.

V tomto poselství bych chtěl zvlášť podtrhnout odpovědnost rodičů, mužů a žen zaměstnaných v oblasti televizní techniky, veřejných činitelů a těch, kteří mají na starosti pastorační výchovné povinnosti v církvi. Mají v rukou moc dělat z televize stále účinnější prostředek, který rodinám pomáhá v jejich roli stát se silou mravní a sociální obnovy.

Bůh svěřil rodičům velkou odpovědnost „svým dětem od nejútlejšího mládí pomáhat hledat pravdu a podle ní žít, hledat dobré a je podporovat“ (Poselství ke Světovému dni míru 1991, č. 3). Je tudíž jejich povinností starat se, aby děti nacházely zalíbení v tom, „co je stále pravdivé, šlechetné, správné, čisté, milé a oslovující.“ (Flp 4,8)

Rodičové sami mají být kritickými diváky a posluchači televize. Navíc mají děti vychovat k takovým zvyklostem při sledování televize, které podpoří jejich zdravý lidský vývoj. Rodičové by se měli sami předem informovat o programu, který má být vysílán a na základě toho rozhodnout vědomě pro dobro rodiny: dívat se nebo nedívat. Příslušnými náboženskými činiteli a jinými odpovědnými skupinami vypracované recenze a hodnocení mohou spolu s programy zdravé výchovy v tomto ohledu mnoho napovědět. Rodičové by měli se svými dětmi o televizi mluvit a usměrňovat při hodnocení kvality a množství jejich konsumu televizních programů. Je třeba zhodnocovat jednotlivé programy a posuzovat jejich etickou hodnotu, neboť „rodina je předním nositelem předávání oněch náboženských a kulturních hodnot, které člověku pomáhají upevňovat svou identitu.“ (Poselství ke Světovému dni míru 1994, č. 2)

K upevnění správných zvyklostí sledování televize bude třeba dětem někdy aparát vypnout: existují přece důvody dělat něco užitečnějšího. Je třeba brát ohled na jiné členy rodiny a nekritické sledování televize může být škodlivé. Rodičové, kteří televizi pouští pravidelně a kteří se elektronikou příliš sytí, se vzdávají role hlavního vychovatele svých dětí. Taková závislost na televizi může členy rodiny připravit o příležitost vzájemně se ovlivňovat rozmluvami, společnými činy a společnou modlitbou. Rozumní

rodičové jsou si také vědomi, že dokonce i dobré programy by měly být doplněny zprávami, zábavou, výchovou a kulturou z druhých pramenů.

K pojištění, aby televizní průmysl respektoval práva rodiny je třeba, aby rodičové vyjadřovali vůči vedení sdělovacích prostředků své oprávněné názory. Bylo by třeba, aby uznali za užitečné domluvit se s dalšími osobami ve společnostech, které jejich zájmy vzhledem ke sdělovacím prostředkům, sponzorům, zájemcům a státním místům zastupují.

Ti, kteří jsou v televizi činní, ředitelé a manažeři, výrobci a režiséři, spisovatelé a výzkumníci, novináři, herci a technici - ti všichni mají vážnou morální odpovědnost vůči rodinám, které přece tvoří tak velkou část diváků.

Všichni, kteří pro televizi tvoří, by se měli cítit zavázáni ve svém pracovním i soukromém životě hájit zájmy rodiny, jako základní životní článek lásky a solidárního společenství společnosti. Je třeba, aby si byli vědomi vlivu médií ve kterých pracují, zdravé morálky. Je třeba, aby podporovali zdravé hodnoty a vyvarovali se všeho, „co by mohlo rodině v její existenci, stabilitě, rovnováze a jejímu štěstí škodit," včetně „erotiky nebo násilí, podpory rozvodů nebo protisociálního chování mládeže." (Pavel VI., Poselství ke Světovému dni sociálních sdělovacích prostředků 1969, č. 2)

Na televizi se často žádá presentace vážných témat: lidské slabosti a hříchu, jakož i jejich následky pro jednotlivce a pro společnost. Nedostatky společenských zařízení, včetně vlády a náboženství. Důležité otázky o smyslu života. Tato témata je třeba zpracovat a podat odpovědně, bez honby za senzacemi a s upřímnou péčí o dobro společnosti a svědomitého šetření pravdy. „Pravda vás osvobodí" (Jan 8,32) pravil Ježíš a pravda má svůj základ v Bohu, který je také zdrojem naší svobody a našich tvůrčích sil.

Při plnění úkolů by měl televizní průmysl rozvíjet svůj mravní kodex, dodržovat jej, vzít si za povinnost sloužit potřebám rodin a prosazovat hodnoty, které podpoří zdravý život rodin. Rady médií složené z pracovníků zastupujících televizi a členové, kteří zastupují veřejnost, jsou rovněž velmi žádoucí cestou k tomu, aby televize sloužila co nejvhodněji potřebám a přinášela divákům kladné hodnoty.

Ať už patří televizní kanály veřejným nebo soukromým provozovatelům, mají stejnou povinnost sloužit obecnému dobru. Nemají být pouhou komerční záležitostí sloužící soukromým zájmům nebo prostředkem moci, nemají být pouhým nástrojem propagace společenské elity, hospodářství nebo politiky. Jsou tu proto, aby sloužily dobru celé společnosti.

Jako základní buňka společnosti má rodina nárok vhodnými prostředky státu a dalších institucí být podporována a hájena (viz Poselství ke Světovému dni míru 1994, č. 5). To znamená, že veřejné autority společnosti mají také jistou odpovědnost v oblasti televize.

Církev uznává význam volné výměny myšlenek a informací a podporuje svobodné vyjádření názoru a svobodu tisku (viz Gaudium et spes, 59). Současně trvá na tom, aby „v soukromé sféře byla práva jednotlivců, rodin a společnosti samé šetřena veřejnou slušností a ochranou základních hodnot." (Papežská rada sociálních a sdělovacích prostředků, Pornografie a násilí v médiích: Pastorační odpověď, č. 21) Státní orgány se vyzývají, aby vyžadovaly a prosazovaly při vytváření programu rozumná etická měřítka, která lidské a náboženské hodnoty na nichž je vystavěn rodinný život, posilují a odstraňují všechno škodlivé. Je třeba, aby podporovaly také dialog mezi televizním průmyslem a veřejností, přičemž mají být určujícím elementem při stanovení podmínek, forem a struktur, které to umožní.

Odborná místa blízká církvi poskytnou ze své strany rodinám vynikající službu, když jim nabídnou výchovu pro hodnocení televize, filmu a samotného programu. Tam, kde to dovolí finanční prostředky, mohou církevní referáty pro sdělovací prostředky pomoci výrobou a rozšiřováním programů orientovaných na rodinu a podporovat jejich tvorbu. Biskupská konference a diecéze ať učiní svým důsledným postojem program „rodiny" v televizi součástí svého pastoračního plánu pro sociální sdělovací prostředky (viz Papežská rada pro sociální sdělovací prostředky, Aetatis novae, 21-23).

Osoby činné v televizi prezentují životní názory velkému publiku, ke kterému patří také děti a mládež, mají možnost využít pastorální službu církve. Ta jim může pomoci pochopit ony mravní a náboženské principy, které lidskému životu a životu v rodině dávají svůj plný smysl. „Tyto pastorální programy nechť zahrnují stálé další vzdělávání, které pro tyto muže a ženy, z nichž mnozí upřímně vědí a chtějí činit, co je mravně a eticky správné. Jsou dobrou pomocí odborné práci, když svůj soukromý život nechávají proniknout mravními normami." (tamtéž, 19)

V manželství založená rodina je jedinečné společenství osob, které Bůh učinil „přirozenou a základní jednotkou společnosti.“ (Všeobecné prohlášení lidských práv, čl. 16,3) Televize a další sdělovací prostředky mají nesmírnou moc chránit a posilovat toto společenství v rámci rodiny, pak i solidaritu s jinými rodinami a ducha služby společnosti. Televize jako jeden ze sdělovacích prostředků může mnoho vykonat. Církev sama ve společenství s pravdou a láskou Ježíše Krista, Slovem Božím - využívá příležitost Světového dne sociálních sdělovacích prostředků 1994, aby rodiny povzbudila. Pracovníci médií a veřejné autority ať plně odpoví na šlechetnou výzvu k upevnění rodiny jako prvního a nejvitálnějšího společenství lidské společnosti.

Vatikán, 24. leden 1994

Joannes Paulus PP II